

Képzeld el...

Mátyás, az igazságos Irodalmi folyóirat



Hess András tér - Mátyás király emlékmű

Kedves Olvasó!

A Mátyás-émlékév Képzeld el... c. irodalmi folyóiratunk ez évi 4. számának ihletője. Az írások témája: Mátyás, az igazságos, aki 575 éve született, s királlyá választásának 560. évfordulóját ünnepelhetjük.

Folyóiratunkat lapozgatva némelykor mintha egy Mátyás-korabeli legény hangján szólna a hitelesnek tűnő mese, máskor az utókor elismerése zeng, szójátékos vers vagy haiku utal a múltidéző és a modern történeteken túl az egykori eseményekre, a mátyási gondolkodásmódra és szólásokra, a történelmi tényeket frappánsan egészíti ki, és sajátosan egyedivé teszi a 21. századi írói képzelet.

Fetykó Judit és Jártó Róza új köteteinek ajánlói mellett alkotói közelkép is olvasható Kühne Katalinról. Jó időutazást, kellemes olvasgatást:

Kutasi Horváth Katalin szerkesztő

Kühne Katalin: Kopacok

A Csicsói-Hargita felé indultunk. Amint felértünk a hegyoldalba, erős kutyaugatást hallottunk. Egy tizenhárom éves pásztorfiú jött a tehennel, komondorai terelgették a nyáját. Odamentünk hozzájuk, a fiú megfogta a kutyákat és szóba elegyedett velem. Kérdezte, hogy hallottam-e azt a mesét, ami Mátyás királyról és a köpködésről szól. Mondtam, örülnék, ha elmesélné. Így is tett, legalább egy kissé megpihent közben, no meg a hegyen ritkán találkozott emberekkel. Hosszú volt a tél, most igyekszik hazafelé nyájával, alig várja, hogy otthon megölelhesse édesanyját.

A mese így szólt: *„Markalf eccör főment a keráli szobába, es ott vótak a miniszterök. Mikor bémönt, mondta a kerál, hogy vigyázzon, szőnyegek vannak léterítve, és ott nem szabad köpdösni. Csak a kopac földre, oda lehet köpni. - Jól van, Markalf hallgatta a miniszterök és a kerál beszédit. Eccör érozte, hogy kéne köpjön. Jól möggyűjtötte a szájába, es akkó nézött széjjel mindönfelé, de nem vót kopac föld sehol. Csak az egyik minisztornek a feje vót kopac. Es ekkó Markalf arra rejáköpött. -*

Uram, Kerál, né' mi történt, Markalf leköppött! - kiabálta a minisztör. Markalf azt mondta: - Te monád, Kerál uram, hogy csak a kopac földre szabad köpni. Es itt csak ez vót kopac, a fölé van terítve szőnyegekkel. - Így biza, ezt csinyá'ta Markalf a minisztörrel."

Eddig tartott a mese, aztán a fiú hozzátette: „A mai miniszterök között es vannak vén kopacok, hezzá mög es érdömlik sokan, mer' nem az ország kincsöskamráját tömik mög, hanem a lajbijuk zsebeit!” - Én igazat adtam neki.

Szabó Eszter Helka: Bibliotheca Corviniana

mennyezetén a csillagokból még nem lehetett kiolvasni a szétszóratást a pompás kereveten ritkán olvasgatott a király szólították az országügyek mint vaskos vörös függönyök olvasta volna mind a bölcsek írásait látta a papírkönyv hasznát megbabonázta az új találmány szebb a kódex legszebb a hollós címer pártütőt takaró feketéje az iniciálék tükreiben dicső lándzsaerdő riasztja a törököt a kódex levéldíszzeiben lapul a miniátor álma a másoló barátok betűi néha feljajdulnak sok ez már uram a lapokon Firenze napsütése áttűnik a birkabőrön a könyvtárnok port törölget a szobában megfér egymással deák görög héber cirill gót tudomány közel háromszáz papírkönyv szerénykedik maguk közt suttojják mi leszünk a jövő hiába tűnnek unalmasnak ólombetűink nyomatai a reneszánsz újjászületés múltával nincs feltámadás hadizsákmány a könyv zálog sebtiben kitalált ajándék gyűjtőnek ereklje betegnek elixír tudósnak ivóvíz digitális kódexet lapozni csak egy tolvaj izgalomával lehet

**Állandóan frissülő irodalmi pályázatok a
http://poeta.hu/ingyen_oldal**

Kutasi Horváth Katalin: Király Mátyás

Csúszott-mászott, tapogatta a kopott széklábakat, a küszöböt, az ajtófélfát, miközben értetlenül nézett felfelé.

- Juliska, drágám! Igazán elég volt, most már álljon szépen fell! - fogta meg karját gyengéd erőszakkal a tapasztalt nővérke, miközben a tolószékhez segítette őt, ahonnan - bár rögzítve volt - sikerült valahogy kiszabadulnia.

- Várjon egy kicsit türelemmel, megnézzük, mi a helyzet... - tette még hozzá, miközben elővett egy pelenkát.

Juliska valamit motyogott, szerette volna, ha megértik, mire gondol, de látta, hogy már megint hiába igyekszik, s csak lemondóan legyintett...

Tanult, értelmes asszony, doktornő volt, most meg négykézláb közlekedik, s bár kiszolgáltatott, nemigen akarja, hogy felsegítsék. De a többi-eket már tisztába tették, most rajta volt a sor.

- Hogy lehet ilyen igazságtalan a Sors? - fakadt ki az egyik új, tapasztalatlan ápoló. - Mivel érdemelte ki mindezt ez a szerencsétlen?

- A betegség nem válogat, nem mérlegel. Nincs itt igazság! Csak egy... - válaszolt csendesen a másik nővér.

- ?

- Hogy mind meghalunk végül. No, Mátyásom, uram, királyom! Itt és most tegyen igazságot! - sóhajtott nagyot, s hirtelen fülig elpirult, miközben épp odalépett a doktor, aki hallotta a nővérke bölcs, de korántsem megnyugtató szavait. De már nem volt mit tenni...

- Nos, mit mond hát erre, doktor úr?

- Ha én lennék Mátyás király, rendeletbe hoznám, hogy mindenkit megillet az emberi méltóság, így mindenkit álmában érjen a könnyű halál, amikor még nem érzi olyan elviselhetetlenek a létet, s nincs ilyen mértékben kiszolgáltatva az állapotának, a körülményeknek, illetve környezetének...

Az újonc nővér szeme mindeközben elidőzött a Juliska néni ágya fölötti régi fekete-fehér képen, ami a vágyakkal, tervekkel, reményekkel teli fiatal, egészséges Juliskát örökítette meg esküvője napján sudár férje oldalán, aki fél éve meghalt már.

- Á, doktor úr, hogy emberséges lehessen, ahhoz nem elég Királynak születni, ahhoz a királynál is hatalmasabbnak kellene lennie!

Azonban ez a fiatal és ambíciózus doktor nemcsak nem volt, de nem is játszott még istent. Mivel közeli hozzátartozója révén amúgy is mélyen érintett volt a kérdésben, tele volt együttérzéssel, és épp válaszolni akart volna, mikor félmeztelenül, lógó emlőkkel megjelent Valika, akinek csak az egyik lábán volt papucs, s talán Juliskát akarta volna megint tologatni, mint máskor, ha épp eszébe jutott; Annuska pedig két szobával arrébb türelmetlenül elkezdte rázni az ajtó rácsát, ami sajnos nem véletlenül volt behajtvva. A két nővér kétfelé libbent, hogy rendezze a helyzetet, a doktor úr pedig inkább csak maga elé motyogta:

- Én amúgy is csak Király Mátyás vagyok, nem pedig Mátyás király...

Petres Katalin: Utolsó órán

*'s nyögte Mátyás bús hadát
Bécsnek büszke vára...'*

Feküdt Bécsben az ágyban,
elhomályosult szemmel,
kábán mormolta ajka:
- Kiürítettem a méregpoharat.
Bevégeztetett. Uram, irtalmazz,
nekem és országomnak.

Ságiné Szűcs Klára Mária: Mátyás és a fogadás

Mátyás király, szokásához híven, álruhában járta az országot. Két kiváló katonája kísérte. Lovon, egyszerű kismesnek öltözötten, napokig barangolt. Itt-ott megállt, figyelmesen szemlélődött, megszólította a földeken dolgozó parasztokat, faggatózott, hogyan élnek, mint megy so-

ruk, van-e gondjuk, panaszuk. S bár az egyszerű népek nem igazán bíztak az urakban, ennek az embernek valamiért mégiscsak megnyíltak. Olyan jól tudott kérdezni, annyira közülük valónak tűnt, hogy menten kiöntötték neki a szívüket. Királyunk így nagyon sok mindent megtudott, sajnos még azt is, amit nem kellett volna, legalábbis azok az uraságok, akik később meglakoltak gonoszságukért, így gondolták. „Mátyás, az igazságos” - el is terjedt gyorsan széles e hazában. A kényes, önkényeskedő, basáskodó, népet sanyargató földesurak, falusi bírók, megyeurak már soha nem tudhatták, hol botlanak urukba, királyukba. Mátyás remekül értett külseje megváltoztatásához, arcának jellegzetes vonásait is úgy elmaszkírozta, hogy még közvetlen udvartartása és családja sem ismert rá. Ezen az útján is sok bajjal találkozott, tapasztalta az urak visszaéléseit, a pórnép megalázását, látott bírói döntés nélküli botozást. Tanúja volt, amikor a szegényektől kegyetlenül elkobozták az utolsó zsák búzát, tehénkét, kakast, pedig azok az idei dézsmát már becsülettel megfizették.

A sok problémától és az utazástól megfáradva egy faluszéli fogadóba tért be embereivel.

- Itt megpihenünk, megvacsorálunk, megszunk - adta ki a jelszót, s már pattant is le a lováról.

A csárda olyan volt, mint a falusi fogadók mindegyike. Fából készült, X lábú asztalok, székek, lócák, hordók, fakupák, fatányérok, boros flaskák, csonkig égett gyertyák tartoztak a bútorzathoz. Az emeleten néhány egyszerűen, csak a legszükségesebbekkel berendezett szoba állt a néha itt megaludni szándékozó utazók rendelkezésére. Pirosposztag, kövér fogadós volt a gazda, akinek a szeme sem állt jól, lerítt róla a jólét, a ravaszság, amolyan minden hájjal megkent, mézes-mázás ember hatását keltette.

Az ivó csaknem üres volt, egy-két diák, néhány úri forma ifjú öntögette magába a bort, s közben meg-megcirógatta a tálalásban segédkező szemrevaló, fiatal menyecskét.

- Fogadós! - szólt a kisenemesnek öltözött király. - Ételt, italt, szállást, szíves vendéglátást kérünk, de ízibe!

- Meglesz, meglesz, de mondd csak, uram, oszt fizetni tudtok-e? Itt nincs ám hitel, ha nincs pénz, kendtek már állhatnak is tovább! - dörzsölgette a kezét széles vigyorral az arcán a kocsmáros.

Az egyik lovag erre hanyagul egy zacskó garast hajított az aztalra, mire a fogadósnak füléig nyúlt a szája a busás haszon reményében. Az étkeket hamar megkapták. Sokáig nem történt semmi különös, csendesen eszegettek, kissé fintorogva kóstolgatták a savanykás csiger bort, mire hangos szóváltás zavarta meg a falatozást. Kiabálás, veszekedés szűrődött a belső terembe a bejárat felől. Mátyás egy ideig hallgatta a zajt, majd szólt az egyik emberének, menjen már, nézze meg, mi az oka ennek a nagy lármának.

Amikor a legény visszatért, és elmesélte, amit látott, hallott, a király éktelen haragra gerjedt. Már-már ott tartott, hogy menten leleplezi magát, s azonnal megleckézteti a fogadóst egy életre, de végül is győzött az önuralom és a bölcsesség. „Aludjunk rá egyet, majd reggelre kifundálom a megoldást!” - gondolta, s így nyugovóra tért.

Mi volt az oka a felháborodásának? A zajt az okozta, hogy a fogadós nem engedett be a kocsmába néhány jobbágyot, akik szerették volna leöblíteni a napi port a torkukról. Fizettek is volna, hiszen jól tudták, hogy hitelbe ez a vendéglős nem ad semmit, legfeljebb jó verést kaphatnak. Ismerték kapzsiságát, hiszen az ő szőlőjében hajladoztak reggeltől estig, az ő vagyonát szaporították, mégsem volt annyi becsületük, hogy egy kupa bort este megihassanak. Hiába könyörögtek, kérlelték az urat, az durván elzavarta őket, mondván, hogy nagyságos vendégek mulatják az időt odabent. Ilyenkor póroknak itt nincs helye, nem keveredhetnek vagyonos, címeres uraságok az egyszerű népekkel, ki hallott már olyat, hogy egy fedél alatt üljön úr és alattvaló. A fogadós alantas, szegény embereknek tartotta őket, a viláért sem engedte volna meg, hogy az ő vendéglőjében egyszerre legyen jelen méltóságos és szolgál.

Mátyásnak szöget ütött a fejébe ez a gondolkodás. Tudta ő, hogy a nemesek nem szívelhetik a jobbágysorban tengődő, egyszerű embereket, s ahol tudtak, ártottak nekik, megalázták, okkal, ok nélkül megbüntethették őket. De az már mégsem járja, hogy egy kancsó borhoz se juthassanak hozzá...

Néhány hét múlva egy szegényes, egyszerű, napszámosok által viselt ruhába öltözött ember kért bebocsátást a fogadóba, hogy inna már egy kupicával. Odabent már ott ült a király két hűséges, nemesi öltözéket viselő katonája, akik javában iszogattak, mulatoztak. A vendéglős, amint meglátta a bejutni szándékozó parasztot, azonnal küldte markos legényét, hogy gyorsan zavarja el, be nem teheti a lábát, mert az ivóban rangos vendégek szórakoznak. A király, mert ő volt a bebocsátást kérő, hasztalan rimánkodott, esedezett, durván elkergették.

Pár perc eleteltével a két lovag karon kapta a megrémült fogadóst és kivonszolta az udvarra, ahol az imént kidobott, vendégül nem látott embert pillanthatta meg. A gazda nem tudta mire vélni a történeteket, amikor a férfi megfordult. Lassan levette álarcát, lerántotta álruháját, s ott állt királyi díszben, az egyik katona még a koronát is a fejére tette.

- Jaj, Istenem, uram, királyom, mit tettem, nagyot vétettem - rogyott össze kétségbeesve a zsarnok. Bocsáss meg nekem, hiszen honnan is tudhattam volna, hogy te vagy az, olyan elhanyagoltnak, pénztelennek tűntél. Mindjárt jóváteszem a bűnömet, gyere, fáradj be, egyél-igyál, a vendégem vagy kísérelőddel együtt, felséges királyom - hajlongott, könnyögött, esedezett a kocsmáros.

- Elhallgass, egy szót se! - szólt dörgő hangon Mátyás. Megbüntetlek, mert különbséget teszel az emberek között, pedig te kocsmáros vagy. Az a dolgod, hogy vendégül láss mindenkit, aki betér hozzád. De te nem engeded be a neked dolgozó jobbágyaidat sem. Ki parancsolta meg neked, hogy gazdag és szegény nem tartózkodhat egyszerre a vendéglődben? Én ilyen törvényről nem tudok, ilyen utasítást soha nem adtam. Mostantól kezdve köteles vagy mindenkit tisztességesen kiszolgálni, ki mennyit fizet, annyira vendégül látni. Nem dobhatsz ki senkit, nem zavarhatsz el senkit, megértetted? - harsogott tovább a király. A büntetésed pedig az legyen, hogy egy éven keresztül minden héten egyszer meg kell vendéglened a jobbágyaidat, étellel, itallal ellátni őket, pazar vendéglátásban kell részesülniük. Ne hidd, hogy nem fogom ellenőrizni, sosem tudhatod, mikor jövök újra, úgy vigyázz! - parancsolta Mátyás, az igazságos, majd embereivel tovavágtatott.

Innentől kezdve a fogadós, aki lassan megtébolyodott, még a legutolsó vak koldust is erőszakkal berángatta az ivóba, ha akarta, ha nem, s bőségesen megvendégelte. Soha nem tudhatta ugyanis, hogy nem Mátyás király bújik-e meg egy áruhában, aki ismét az országban jár-ke, hogy igazságot szolgáltatasson, a szegényeket, becsületeseket megvédje, akik rászolgáltak, azokat pedig példásan megbüntesse.

Dél Tamás: Mátyás asztalánál

(1.) Ne sajtolj!

Most eladó leszek:

- Trappistát?
 - Ne adjon nekem trapp-listát; futok én eleget!
 - Monostorit esetleg?
 - Nem vagyok vallásos.
 - Pálpusztait?
 - A harminc négyzetméterről üldözzen ki velem a családot?
 - Derby? Kincsem?
 - Nem lóverseny az életem.
 - Ha pénz kell, dolgozz meg érte!
 - Sajnál?
 - Szóval még mindig „nincs rosszabb a sajtónál”?
- S ő két zsemlével is beérte.

(2.) Bor mellett

Inkább korcsmáros leszek:

- Azt mondják, idejárnak a legbölcsebb emberek.

Én most csak kérdezek:

- Hol kel fel a nap?

- Ahonnan nézed.

- Mennyit ér a király?

- No! Ne politizálj!

- De tényleg!

- Ha Krisztust taksálták

30 ezüstpénzre;

megadhatnánk a 29-et érte.

- Jó volt a válasz.

Válassz!

- Az icce legyen a duplájá!

Mégsem borban van az igazság,

mert az ára is megnőtt

kétakkorára.

(3.) Etikett

Lencseleves, eszcájj nélkül?

Így látsz minket most vendégül?

Az etikett

nem engedett;

bár a kenyérhéj is jó kanál.

Nincs közöttük barát,

kiben

„vérré válik a lencse”.

Örökké korgó

gyomorral várnak

az arany evőeszközökre.

S észre egyik sem veszi,

hogy „eb az, ki a kanalát

meg nem eszi.”

Képzeld el... irodalmi folyóirat: <http://www.kepzeldel.hu>

Holécziné Tóth Zsuzsa: A király galóciája*

Történt egyszer - Mátyás király uralkodásának idején -, hogy a szegény zsellér egyetlen lánykája nagyon megbetegedett. Próbálta az édesanyja maga szedte gyógyfüvekből főzött teával itatni, hűvös szobába fektetni, de a lányka csak nem javult, már jártányi ereje sem volt. Hívta az apja a bábát, majd a faluszéli javasasszonyt, de segíteni egyik sem tudott - pedig a cigányasszony még köpölyözéssel is próbálkozott. Szegény leány halotthaloványan feküdt naphosszat az ágyban, sem a gyenge galamblevest, sem a finom font kalácsot nem kívánta. Kétségbeesésében az édesanyja már a papot akarta hívatni hozzája, de az ura rákiáltott:

- Nem úgy van az, asszony! Siránkozás helyett inkább öltözz föl az ünneplődbe, és menj át Pilisszentlélekre, keresd meg azt az öreg vasorrú bábaasszonyt, akit a „pilis lelkének” neveznek. Annak mondd el, mi baja az én Hajnalkámnak, hogy rázza a hideg naphosszat, és fogytán az ereje, meg hogy éjszakánként fullad, és a démonokkal harcol, és hívd el őt - kerül, amibe kerül. Én meg holnap elhajtom a Riskát a párkányi Simon-Júda vásárba: csak adnak érte annyit, amiből a bábát meg az orvosságot kifizetjük!

- Jaj, a Riskát azt ne! Miből etetjük akkor a fiúkat? Miből csinállok egy kis pénzt, ha nem a túróból, tejfölből?

- Nem érdekel, asszony! Inkább a gyógyításra, mint a temetésre költöm a tehén árát. Majd csak megsegít az Isten, eddig is mindig volt valahogy! - mondta igaz hittel az ember.

Elment hát az asszony a szomszéd faluba, megtalálta a helyiek útmutatása szerint az öreg bábát, aki - mint a mesékben - az erdő mélyén lakott. Elmondta neki a nagy bánatát, hogy a család szeme fénye, az egyetlen lánygyermekük milyen beteg, és kérte a segítségét. A bábaasszony elővett a kamrájából néhány nagy csuprot, amelyekben gyógynövényeket tartott. Összekevert néhány pecsétviaszgombát meg száraz ágat, majd a mocsártörővel összetörte őket, és különféle szárított virágszirmot is kevert hozzá, és ezeket alkoholba beáztatta. Két óra

elteltével az így nyert tinktúrát kis zacskó kamillavirággal és egy kis tégely mézzel együtt átadta az asszonynak:

- No, lányom, ezt vidd haza, a kamillavirágot forrázd le egy kancsó vízzel, aztán fedd le reggelig, és akkor keverj hozzá hársfamézet meg hús cseppet ebből a tinktúrából, és aztán itasd meg a felét azzal a szépséges Hajnalkával! A másik felét aztán délben és este már csak poharanként itasd vele. De előre mondom, ennek csak akkor lesz igazán jó hatása, ha közben császárgombalevest főzöl, és abból is naponta kanalaz hozzá a lelkem.

Sietett haza a jó hírrrel az asszony, hátha még nem indult el az ura a vásárba eladni az egyetlen tehénkéjüket - mert a vasorrú bába nem kért fizetséget a varázsitalért, kár lenne az egyetlen jószágukat elpocsékolni. Az ember - mintha csak megérezte volna, hogy még várnia kell - nem indult el hajnalban a párkányi vásárba: nem akarta Hajnalkát ott hagyni egyedül a kisöccseivel, hiszen azok még nem tudtak volna segíteni neki, ha jön a köhögési roham. Megörült Márton az asszony érkezésének, meg a gyógyszereknek, de annál inkább elkeseredett a hírre, hogy „úrgombát” - azaz császárgalócát - kellene ennie a lánynak a biztos gyógyulás érdekében. Hallotta ugyan, hogy nagy ritkán találnak a favágók ilyen csodás galócát a visegrádi erdőben, de azt is tudta, hogy azt „fejvesztés terhe mellett” azonnal be kell szolgáltatni a királyi udvarnak. Szinte biztos volt benne, hogy még az ő egyetlen lánykája kedvéért sem kockáztatnak a favágók minimum ötven botütést, ha a galóca be nem szolgáltatása kitudódna - márpedig rosszakarója mindig akad az embernek.

Elment azért a szomszédos favágóhoz, Berti bácsihoz, aki mindig úgy dicsérte Hajnalkát a szépségéért meg a jó szívéért, hátha mégis megkockáztatja, hogy keres számára úrgombát. Berti bácsi hallotta, hogy ez a kicsi lányka még a törött szárnyú héját is meggyógyította, és ha csak tehetne, gallyat hordott a faluvégi öreg néninek a tűzgyújtáshoz, meg kis kannájával vizet hordott az erdei út mellé az őzikék itatására. Ezért majd megszakadt a szíve, hogy meghallotta, milyen beteg, de segíteni nem mert, mert tudta: nagyon komoly büntetés vár arra, aki a ki-

rályi erdőben talált császárgalócát maradéktalanul be nem szolgáltatja. Erdőkerülők járnak, meg a király vadászai portyáznak a hegyoldalban - átlagembernek oda belépni tilos, ha csak nem hajtónak fogadják fel a királyi vadászatra. Nem mert hát Mártonnak segíteni, de tanácsképpen azt ajánlotta neki: kérjen kihallgatást személyesen Mátyás királytól, hiszen híre volt már ekkor, hogy az uralkodó nemegyszer segített a szegény embereken, sőt azt is egyre többen rebesgették, hogy szokott álruhában a környéken is portyázni, hogy megtudja: hogyan élnek az alattvalók szépséges hazánkban.

Márton tehát felvette templomi ruháját - avittas volt már az is, de mégis tiszta és folt nélküli - homlokon csókolta szeretett lánykáját, és megígérte neki, hogy addig haza nem tér, míg a csodagombát meg nem hozza. Sietős léptekkel haladt az országúton Visegrád felé, föl egyenesen a várkapuig. Persze ott nem várták őt tárt karokkal, de egy kis hordó jóféle maga főzte szilvórium meglágyította az örök lelkét, és a külső kapun beengedték. Sietett hát a belső kapuhoz, de ott az őr közölte: három napot kell várni az audienciára! Ettől újra kétségbeesett, mert tudta: a kislány ereje fogytán, mi lesz, ha meg sem éri azt a három napot? Gondolt hát egyet: lesbe' állt a kapunál, és amikor a szolgák terelték ki a király vadászkapóit egy kis futtatásra, gyorsan beslisszant. Elbújt a kapun túl, a faragott kút mögött, megvárta, míg a strázsák kívülről becsukják a nagykaput, aztán uzsgyi: meg sem állt a királyi rózsakertig. Abban bízott, hogy hátha a királyné itthon van és kísétál, és tőle próbál segítséget kérni. Honnan is sejtette volna, hogy a külhoni királyné - Aragóniai Beatrix - csak az olasz nyelvet beszélte, így meg sem értette volna az ő kérését, hanem azonnal az örökért kiáltott volna, és Márton bizony vagy a kapun kívül, vagy a börtönben találta volna magát percekben belül.

Elbújva a rózsalugasban, csendben várta, hogy felbukkanjon valaki, aki a segítségére lehet. Egészen késő délutánig hiába váraozott, de ekkor kinyílt az erkélyajtó, melyen át maga az uralkodó lépett ki a fülemülék énekét hallgatni. Márton tudta, ha most megszólítja, felségsértést követ el, hiszen a pórnép a király jelenlétében csak akkor szólhat, ha az

kérdést intéz feléje. De azt is tudta: itt a soha vissza nem térő alkalom, ezért gyorsan tört néhány szép rózsát a vár kertjéből, és azt szó nélkül a király felé nyújtotta. Mátyást meglepte a férfi felbukkanása, de látva a rózsákat nem gondolt arra, hogy az életére akar törni, így megszólította:

- Ki vagy te, hogy a saját rózsáimmal akarsz megajándékozni?

Márton erre már felelhetett, és őszintén elmondta az uralkodónak mérész lépésének az okát, valamint azt is, hogyan jutott be a kis hordó segítségével a palotába. Az uralkodó először haragra gerjedt, amiért meg tudta vesztegetni és ki tudta játszani az öröket - de haragja inkább a kapuőrökre, mint a szegény emberre irányult. Amikor az apa odáig jutott a történetben, hogy megnevezte a lányát, akinek az élete múlhat azon, hogy ehete-e a királyi csemegének tartott „csodagombából”, az uralkodó félbeszakította:

- Te az a Márton vagy a szentléleki tanyáról, akinek az a kék szemű, éj-fekete hajú leánykája van, akit Hajnalkának hívnak? No hát tudd meg, hogy két hete én voltam az a koldus, akit a kislányod megsajnálott ott a keresztútnál, és elhívott hozzátok és vendégül látott. Én voltam az, aki olyan jóízűen megettem az asztalon lévő összes kenyeret potyóka szilvával - nem gondolva azzal, hogy az a kenyér hat ember vacsorája lett volna!

- Ó, uram, királyom! Hát jó szívvel adtuk azt...

- Tudom, Márton. Meg se fedted Hajnalkát, amiért egy idegent a házba engedtetted, azt mondtad csak neki: „No, kislányom, mi most vacsora nélkül maradtunk, de lásd: mi csak egy este nem eszünk, ez a szegény vándor meg talán három napja sem evett”. Hát Márton, ez emberséges, szép cselekedet volt tőled, és én méltón meg is akartam köszönni a szíveslátást: hívattalak volna, hogy megjutalmazalak - de megelőztél. De ha már így esett, hogy magad jöttél, hát menj be itt az oldalsó ajtón a konyhára, és kérj vacsorát: mondd, hogy én rendeltem, hogy úri módon megvacsoráztassanak. Aztán amíg falatozol, én hívatom az erdőmestert: holnap reggel első dolga legyen, hogy szedet egy kosárka császárgalócát, azután befogatok a négylovas hintóba, és hazavitetlek veled, hogy minél előbb ehessen az a szegény leányka a gombalevest.

Márton egyik ámulatból a másikba esett: miközben jóízűen falatozott a király konyháján, az uralkodó is betért oda, kért egy kupa jóféle vörös-bort magának is és a zsellérnek is, aztán áldomást ittak Hajnalka egészségére. Ezután Márton a várban töltötte az éjszakát, ahová reggel korán meghozták a frissen szedett úrgombát. Amikor előállt a hintó, hogy a király parancsára hazavigye, Mátyás király még kiüzent érte, és a belépő zsellér kezébe nyomott egy tömött pénzes zacskót, hogy vegyen abból lovat és szekeret, meg szép ünneplőruhát a kislánynak. Aztán arra kérte, ha majd meggyógyul, hozza el az új szekérrel audienciára, mert maga akarja Hajnalkának megköszönni azt a mennyei vacsorát, amellyel tudtán kívül az uralkodót látta vendégül szerény hajlékukban.

A lányka a főzettől, meg a finom gombalevesektől hamar erőre kapott, két héten belül már újra a pillangókat kergette a Hosszúréten. Apja hamarosan megvette a két lovat és a szekeret, és bevitte vele az aszszonyt és a gyerekeket Esztergomba új ruhát vásárolni, hogy a király által rendelt meghallgatásra méltóképpen érkezzenek. A falu persze irigykedett: vajon miből tellett Mártonnak lóra meg szekérre? De bölcs ember lévén úgy gondolta: „Az emberfiának inkább irigye legyen, mint sajnálója.” - Így nem sokat foglalkozott a szóbeszéddel, és esze ágában sem volt elárulni, honnan tellett rája.

**A Császárgalóca (Amanita caesarea) tudományos neve Tiberius Claudius Caesarra utal - az isteni Claudiusra, akit Agrippina, negyedik felesége méreggel elrontott úrigombával étetett meg. A rómaiak legkedvesebb gombája volt, ők még Boletus néven nevezték, és abban a korban valóban halállal lakolt, aki nem szolgáltatta be a császári udvarnak. Clusius mester 1584-es Codexében már magyar néven „Úrgombaként” szerepel. A magyarok jósága miatt hívják Úrgombának, mintha azt mondanánk, az urak gombája - írta róla. Ez az „úri”, mondhatnám királyi csemege ihlette a történetemet.*

Petres Katalin: Történelmi haiku

Jaj, meghalt Mátyás!
Oda lett az Igazság.
Azóta sincs meg.

Kühne Katalin: Mátyás kerál udvari bolondja

Még kicsi leánka koromban mesélte neköm az öreganyám a Fonóban, kucoricafosztás közben. Mikó' növogettem, újra mögkértem, mondja el neköm. Így leírhattam:

„Mátyás kerálnak vót egy udvari bolondja. Úgy hitták, hogy Markalf. Kérdezte eccör a keráltól: - Mi fehérebb a Napnál? Azt mondta a kerál: - Hát a tej. - No de ezt Markalf nem hatta annyiba! Elment bé az egyik keráli szobába, es ott besötétítette az ablakot egy kemén papírral. Egészen bétakarta, hogy ne legyen világosság. Azzal valami kis kannába tejet tötött, letette a földre, a szoba közepibe. Hítta a kerált. - Gyűjjon bé, de siessen! - Az gyütt is hamar, és bément a szobába. Ahogy béjutott, a tejbe lépett. Azt mondta Markalf: - Hát, Kerál uram, mégse a tej a legfehérebb a világon, ugyi? Hanem a napvilág, mert né', a napvilág nekü nem látta meg a tejet.

Máskó' mögharagudott a bolond tréfája miatt, es elküdte Markalfot: - Eltakarodj a szömöm elől, hogy ne es lássalak! - Ő kimönt a határba, egy nagy árokba csinyá't egy kalyibát, béült oda, tüzet csinyá't. Eccör a kerál lóháton mönt arra, möglátta a kalyibát. Pici ajtója vót a kalyibának, es amint a kerál bénezött az ajtón, csak egy lófő es a kerál feje fért bé. - Ki van itt? - kérözte a kerál. - Másfél embör es egy lófő. - Ezt Markalf mondta. De a kerál nem értötte meg ezt a beszédöt. Látta a kerál, hogy a tűzön fő valami a fazékba'. Kérözte: - Mi fő a fazékba'? - Markalf ezt mondta: - Fele jó, fele menyen. - A kerál ezt se értötte. Most Markalf es felkérözte a kerált: - Hogy lehöt három bakkecskét mögfejni? - Gondókodott a kerál, de ezt a kérdést még nem hallotta. Akkor osztán elmönt a kerál haza, összehítta a három miniszterit, es mondta, hogy fejtsék mög ezt a három kérdést, hogy mellik mit jelönt. Hogy mi az, hogy: - Másfél embör es egy lófő? Es mi az, hogy: - Fele jó, fele megyen? Es megint: - Hogy lehet három bakkecskét mögfejni? - Mer' ezöket a határba' hallotta, a kalyibába'. A miniszterök tűnödtek ezön, de nem tudták mögfejteni. Arra egyöztek, hogy elmönnek titokba' a határba, hogy a kerál mög ne tuggya. Markalf ezt mondta nekik: -

Csak úgy mondom mög, ha pénzt adnak, ollan pénzt, amelliken a kerál feje rajt' van. Aranypénzt. - A miniszterök megadták neki. Es így elmondta nékik: - Másfél embör és egy lófő azt jelönti, hogy mikor engöm a kerál felkeresött, az ajtón bédugta a fejit, a ló es, a kerál es. Es én egészen a kalyibába' vótam, ez a másfél embör. A fele jó, fele menyen azt jelönti, hogy a fuszulyka, mikor fő a fazékba', akkó a víz lobog, es a fuszulykaszemök le es fel mozognak. A három bakkecskét penig úgy löhet mögfejni, ahogy én mögfejtem magokat. A három bakkecske ippeg magok, a miniszterök. - No osztán Markalf mögmutatta a kerálnak, hogy néki millen pénzei vannak, es kitől kapta. Így a kerál nem haragudott többé Markalfra, visszafogadta az udvarba."

Ezt mesélte néköm az én nanyókám. Így es adom tovább néktök, hogy tanújjatok belüle. Illen furfangos eszű vót a kerál bolondja. A többszáz mese közül néköm ez teccett a leginkább. Add te is tovább!

Kutasi Horváth Katalin: Mátyás Janushoz

Ej, Szlavónia szülöttje, János!
Pécsi püspöknek neveztelek ki,
Huszonöt éves is alig voltál.
Itáliádba visszatérhettél
Követként, vakon megbízta benned.
Költői pályád felfele ívelt,
Hirtelen kellett elbuknod mégis.
Ellenem fordultál, s menekültél.
Nagybetegen Medvevár lett veszted.
Ellenséggé váltál, ám mégis
Megbocsájtottam elfordulásod.
Értettem és sokra értékeltem
Epigrammáid, elégiáid,
Számos dicsőítő költeményed.

Haláloed után összegyűjtettem
Verseidet Corvinám számára,
Feledni próbáltam cselszövésed,
Engesztelődtem, s nemcsak téged, de
Haragom is jó mélyre temettem.
Fájón szemlélem harminchét éved,
Még ennyit élhettél volna méltán,
Tudásod kamatoztatva hűen.
Mandulafácskád virágzott volna,
Nem fagy el udvaromban, ha vársz még,
S nem húlsz meg előlem elbujdosva.
Nevelőm nagybátyád, Vitéz János,
Humanizmusunk megteremtője:
Egy töről fakadt gondolkodásunk.
Így lett hát legfőbb tanácsosommá,
Te pedig szellemi testvéremmé.
Rügyeid virágoznak, már látom:
Megvalósult hát reneszánsz álmunk!

Soós Katalin: Mátyás király gyűrűje

Egyszer volt, hol nem volt, a kincses Magyarországon volt egy szép vár. A várat Hunyadnak hívták, és az úrnője egy országszerte ismert szépasszony, Szilágyi Erzsébet volt. Nemcsak szép volt Szilágyi Erzsébet, de nagyon okos is. Férjeura, a híres Hunyadi János mindenben kikérte a véleményét, még az országos dolgokat is megbeszélte vele.

Hunyadi János fontos ember volt a magyar királyságban, ő volt a kormányzó, ami azt jelentette, hogy sokat volt úton, járta az országot, hogy a király nevében intézze az ügyeket. Azt találta ki, hogy jól idomított hollókkal tartotta a kapcsolatot a feleségével, aki a birtok igazgatásán kívül két fiuk neveléséről is gondoskodott. A holló-postának köszönhetően Szilágyi Erzsébet hamarabb értesült, mint a király, hogy a

férje vezette magyar sereg Nándorfehérvárnál fényes győzelmet aratott a túlerőben lévő török sereg felett. A vár népe is együtt ünnepelte a győzelmet az úrnóvel és családjával. Hát még, amikor megtudták, hogy a pápa rendeletbe adta, hogy minden országban, minden keresztény templomban, minden délben harangozzanak Hunyadi és a magyarok nándorfehérvári győzelmének emlékére!

Történt azonban, hogy pár nappal később váratlanul egy újabb holló érkezett a táborból. Kézbe véve a postás madarat az erős nagyasszony sírásban tört ki. Zokogása szokatlan volt a vár népe előtt. Szobájába hívatta két fiát, Lászlót és Mátyást, hogy együtt beszéljék meg az érkezett üzenetet. Szilágyi Erzsébet a holló lábáról egy gyűrűt oldott le, és mielőtt az írást olvasta volna, már tudta, és könnyezve mondta a fiúknak: „Apátok meghalt!” Valóban, a titkos levél tudatta, hogy a táborban kitört pestist a vezér is elkapta, ő is meghalt! Ez a gyűrű az öröksége, arra a fiára hagyja, aki király lesz. Ekkor mesélte el az anya a gyűrű történetét, és hogy miért olyan különleges:

- Ezt a gyűrűt Hunyadi János édesanyja, Morzsinai Erzsébet kapta az özvegy Zsigmond királytól, amikor országjárása során a morzsinai várban szállt meg. Rögtön egymásba szeretett a király és a várúr szépséges lánya. A király távoztakor egy gyűrűt adott Erzsébetnek: ha fia születik, küldje fel a királyi udvarba ezt a gyűrűt, és ő tudni fogja: fia született és gondoskodni fog a fiú királyi neveltetéséről.

Így is lett. Történt egyszer, hogy Morzsinai Erzsébet a várkertben levegőztette a pár hónapos kisfiút, aki vigasztalhatatlan sírásban tört ki. Hogy lecsitítsa a bőgő csecsemőt, Morzsinai Erzsike a baba kezébe adta az eddig láncon a nyakában hordott királyi gyűrűt. A gyerek elhallgatott, és érdeklődve nézegette azt, amikor váratlanul egy holló lecsapott és kikapta a gyűrűt a kezéből. Hej, volt is nagy riadalom! Oda a bizonyíték, hogy ez egy királyi gyermek!

Több se kellett Morzsinai Erzsébet bátyjának, előkapta az íját és lelőtte a hollót. Két dolog következett ebből:

Hunyadi János később családi címerébe betette a hollót, amint a csőrében a gyűrűt tartja. Másrészt Zsigmond király a királyi udvarba ho-

zatta a kisfiút, vitéz lovagot nevelt belőle: tudósok tanították, a királyság minden nyelvén megértette a beszélőt, és a király úgy húzta a gyűrűt a már fiatalember Hunyadi újjára, hogy „Ez egy igazmondó gyűrű: akivel kezet fogsz, a gyűrű azonnal égetni fogja az ujjad, ha a másik ember nem igaz úton jár és ártani akar a gyűrű birtokosának.” Hunyadi János megfogadta királyi apja tanácsát, és mindig a jobb keze mutatóujján viselte a nevezetes gyűrűt, ahogyan erre a két fia is jól emlékezett.

Szilágyi Erzsébet tudta, hogy fiai Zsigmondnak, a nagy királynak az unokái, és László, az idősebb hamarosan király is lehet. De Lászlóból mégsem lett király, mert a féltékeny főurak addig fondorkodtak, hogy a gyenge, befolyásolható király a hamis vádjaik alapján a Budai Vár Dísz terén lefejeztette a daliás, tehetséges, szépreményű ifjú Hunyadi Lászlót. Szilágyi Erzsébet most már a gyűrű jogos tulajdonosát, Mátyást az áruló főurak elől Podjebrád György udvarába menekítette.

Az ifjú Mátyás hamarosan nagy hasznát is látta az örökölt gyűrűnek, mert jövődő apósa törbe akarta csalni, akinek azonban égette az ujját a gyűrű, amikor a megállapodás során kezet fogott vele, így megmenekült.

Szilágyi Erzsébet a bátyja, Szilágyi Mihály és több főúr segítségével ki is mentette Mátyást a prágai várból, ahol nem védelem alatt állt, hanem fogolyként tartották. Úgy esett, hogy a kimentett fiatal Mátyással éppen jókor érkeztek a Budai Vár alá: az összegyülekezett nemesség éppen királyt akart választani. Mindenki tisztelte Hunyadi János kisebbik fiát, akiről köztudott volt, hogy fiatal kora ellenére tudós, művelt fiatalember.

Így történt, hogy 1458 januárjában a befagyott Duna jegén királlyá választották az ifjú Mátyást. A fiatal királyt azonban nem tudták a hagyományok szerinti kötelező szertartással megkoronázni, mert a beavató Szent Koronát az előző Habsburg király ellopatta, és most a bécsi Burgban elzárva tartották. Mátyás vissza akarta vásárolni a koronát, de Habsburg Frigyes a tárgyalások során mindig mindent megígért, de Mátyás a gyűrűje segítségével mindig tudta, hogy az hazugság. Sokáig tárgyaltak, amíg végül hatévnyi huzavona után Mátyás horribilis összegért, 80000 aranyforintért, az ország két évi teljes jövedelméért, de visz-

szavásárolta a Szent Koronát. Így már szabályosan, hivatalosan is megkoronázott király lett.

Mátyás már királyként követte apja példáját és rendszeresen járta az országot, mindenütt igazságot szolgáltatva a kisemmizetteknek. De nemcsak a szegény népet nyúzó urakkal gyűlt meg a dolga az igazságosztó gyűrűnek. Bizony a gyűrű akkor is égette Mátyás ujját, amikor nagybátyja, Szilágyi Mihály és Vitéz János váradi püspök lázadt fel a fiatal király ellen és el akarták fogni, hogy nekik engedelmessé ual-
kodjon. A kiskirályokként uralkodó püspökökkel is meggyűlt a baja! Ekkor választotta ki az egyszerű sorból származó Bakócz Tamást és tette meg püspöknek, majd esztergomi érseknek, aki diplomáciai tehetségével sokáig hűségesen szolgálta a királyt. Olyan tehetséges diplomata volt, hogy évekkel később majdnem őt választották meg az új pápának.

Mátyás király pedig mindig hordta az igazságosztó gyűrűt, ami az évek során sokszor megmentette az életét az ármánykodóktól. Egy bánata volt csak Mátyás királynak: nem volt törvényes utódja. Corvin Jánost, házasságon kívül született fiát a főurak nem fogadták el törvényes utódnak. Ezért Mátyás király körbenézett a királyi udvarokban, és a nápolyi Beatrixot választotta királynénak. De Beatrix királynénak nem lett gyereke, ezzel szemben nagyon szeretett volna nemcsak királyné, de királynő is lenni. Mátyás őszintén szerette a művelt Beatrixot, annyira, hogy a magyar szokásokkal ellentétben megengedte neki, hogy elkísérje a háborúba, és a táborba is kövesse. Itáliában ez nem volt szokatlan, mert sokszor az uralkodók, hercegek azt tették, amit feleségük vagy szeretőjük kívánt, így a nők is elkísérték őket háború esetén. Beatrix mindig szerette volna megtudni a gyűrű titkát, és hogy hogyan működik, de Mátyás király mindig leszerelte a kíváncsi királynét.

Egyszer aztán 1490 tavaszán Mátyás király az elfoglalt Bécsben tervezett találkozni a Habsburg királlyal, akivel egy fontos tárgyalása lett volna, emiatt nagyon számított a gyűrűre. De sehol nem találta. Mátyás a belső kamarását, a leghűségesebb szolgáját is elővette, aki tudta, hol tartja Mátyás király a gyűrűt, de ő sem találta. Nem volt sehol a gyűrű! Mintha a föld nyelte volna el! Mátyás dühöngve járt körbe a palotában,

de sehol nem találták a gyűrűt. Hát persze hogy nem találták! Beatrix leitatta a hűséges szolgát, és kedvenc udvarhölgyével ellopatta a gyűrűt. Igen ám, de a becsvágyó asszony nem tudta, hogy a gyűrű csak a hivatalos jogos birtokosának ujján működik, és azt sem tudta, hogy hogyan! Így Mátyás egész nap a gyűrű nélkül tárgyalt a hamis Habsburg Ferdinánddal, majd utána jószágos királyként jótékonykodott a városban és étlen- szomjan ért haza este. De Beatrix közölte az éhes, fáradt királlyal, hogy csak órák múlva lesz vacsora. A királyné tudta, hogy Mátyás király szereti az itáliai fügét, hát ezzel kínálta az éhes királyt. Hej, most kellett volna csak igazán az a beszélő gyűrű! Akkor Mátyás nem evett volna abból a csábító fügéből - mert bizony az a kívánatos füge mérgezett volt! Szegény király két óra múlva már görcsben fetrengett, és még további két napig őrjítő kínoktól gyötörve ordított, hogy az egész palota visszhangzott tőle. De Beatrix, a feleség nem engedte Mátyás orvosát a palotába, csak az ő szolgálatában álló olasz orvosokat és a bécsi polgárok orvosát hívatta. Mátyás király rögtön rájött, hogy Beatrix, a hataloméhes olasz nő lopta vagy lopatta el a gyűrűt. Az ármánykodó asszony nem tudta, hogy a gyűrű csak Zsigmond örököseinek ujján működik. Így aztán hiába fondorkodott Beatrix, Mátyás király halála után nem lett sem királynő, de többé még királyné sem. Szégyenszemre haza kellett menjen. Ezért aztán igaz a szállóige: Meghalt Mátyás király, oda az igazság, és azóta a magyar posta jelképe a fekete holló. Ha Mátyás király meg nem halt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Szabó Eszter Helka: A Mátyás-mozdony hegyre mászik

Dávid vette észre először a mozdonyt. Most az egész Hartai-család az ő kezére figyelt a Kelenföldi pályaudvar peronján: három gyerek és a szülők. A sárga-fekete színű mozdony a tehervagonok között, a szélső sínen állt, távol a forgalomtól.

- Ott áll egy mozdony, nézzétek! Mátyás király neve és arca van az oldalán. Miért írták rá, hogy 555?

- Biztos, hogy nem 555 évvel ezelőtt született Mátyás - jegyezte meg a bátyja, a 14 éves Ákos, majd hozzátette - a születés és a halálozás évfordulóit szokták megünnepelni.

- Ó, ez nem ilyen egyszerű! - mosolyodott el anya, aki annak idején megnézte a neten, a Történelemportálon, hogy Mátyás királlyá koronázásának 555. évfordulója alkalmából írták ki a pályázatot a mozdony díszítésére. Mintha csak vizsgáztatná a fiait, úgy kérdezett vissza, hogy mikor is koronázták királlyá Mátyást?

- Jó vicc! Rá van írva, hogy 1458-2013, tehát 1458-ban koronázták királlyá - vágta rá Ákos. Rögtön tett is egy megjegyzést az öccsére:

- Tyúkeszű! Most fejezted be a hatodik osztályt, de máris kiment a fejedből a töril!

- Meg ne halljak veszekedést az úton! Egyébként te sem tudad kapásból a választ a kérdésemre, Ákos - intette rendre a fiúkat anya.

- Miért sárga és fekete az a mozdony? - szólalt meg végre az öt éves Enikő.

- Tudod, kicsim, a Mátyás Király Mozdony is piros volt, csak egy óriási, sárga és fekete színű matricát húztak rá - magyarázta anya.

- Matricát? - kérdezték szinte egyszerre, álmélkodva a fiúk.

- Úgy tudom, ez a harmadik matricás mozdony Magyarországon - felelte anya.

- Közlekedik is az a mozdony, vagy csak dísznek van? - kérdezte Dávid.

- Igen, méghozzá menetrend szerint! A legelső útja a matricás Mátyás-mozdonynak éppen Debrecenbe vezetett! A Kócsag InterCityt húzta - mondta anya. Látszott az arcán, hogy erre nagyon büszke. Azt már apatette hozzá, hogy ez a mozdony elment egészen Bukarestig. Annak a vonatnak az élén, amelyiken a csíksomlyói búcsúba utaztak az emberek. Aztán gyorsan befejezte a magyarázkodást, mert a gyerekek Nagyváradon kívül sehol sem jártak Romániában. Szerencsésebb, ha nem kapnak hajba, hogy melyikük jobb földrajzból!

Enikő már nagyon unatkozhatott, mert mindenáron a 4-es metró liftjét akarta kipróbálni. A két fiú rögtön vette a lapot, hogy a húgukkal kellenek inkább foglalkozniuk.

- Enikő, hallgasd meg a mesémet az igazságos Mátyás királyról! - kezdte komolyan és ünnepélyesen Dávid.

- Halljuk, te hős törökverő! - gúnyolódott a bátyja.

- Látod ott azt a nagy hegyet, Enikő? - kérdezte Dávid, majd folytatta.

- Tudod, az ott a Kelen-hegy. Volt, hol nem volt, még a Kelenföldi pályaudvar sínein is túl, volt egyszer egy kicsi kunyhó a hegy tövében. Abban élt, éldegélt egy nagyon szegény asszony meg a három fia. Sokszor éheztek és fáztak. A fiúk nagyon sajnálták az édesanyjukat. A legkisebb fiú ráadásul beteg volt. Kerekesszékben ült éjjel-nappal. Úgy hívták, hogy Guruló Jankó.

A legnagyobb fiú odament a szegény édesanyjához. Bejelentette, hogy elmegy szerencsét próbálni. A szegény asszony süttött is neki hamuba sült pogácsát, fel is tarisznyálta, megölelte, megcsókolta, úgy bocsátotta útjára. Teltek, múltak a napok, de a legnagyobb fiúról nem jött semmilyen hír. Aztán leszállt a kunyhó elé egy varjú, és elkárogta, hogy „Kár, kár, kár, a fiút felalta egy hatalmas medve”. Sírt a szegény asszony, mint a záporosó.

A középső fiú ezt már nem bírta tovább. Odaállt az édesanyja elé és kérte, hogy bocsássa útjára őt is, mert világgá akar menni. A szegény asszony süttött is neki hamuba sült pogácsát, fel is tarisznyálta, megölelte, megcsókolta, úgy bocsátotta útjára. Teltek, múltak a napok, de a legnagyobb fiúról nem jött semmilyen hír. Aztán leszállt a kunyhó elé egy varjú, és elkárogta, hogy „Kár, kár, kár, a fiú lezuhant egy hatalmas szikláról, le, a mély völgybe”. Sírt a szegény asszony, mint a záporosó.

A legkisebb fiú, Guruló Jankó egyik reggel, miután evett néhány morzsát és kapott az édesanyjától friss patakvizet, így szólt:

- Édesanyám, egy életem, egy halálom, a bátyáimat feltámasztom! Tudom, hogy meghalt Mátyás király és oda az igazság, de én mégis igazságot szeretnék! Azt szeretném, hogy drága édesanyám ne nyomorogjon, a két bátyám meg hazatérjen épségben, egészségben! Nem igazság, hogy a bátyáim már mindketten jártak a hegyen, én meg sohasem juthatok el oda! Kérem, bocsásson engem is utamra!

- Már hogyan bocsáthatnálak el, amikor járni sem tudsz? A kerekesszék csak vízszintesen biztonságos: felfelé nem tud gurulni, lefelé meg túl-

ságosan gyorsan gurul! Kérjél inkább tanácsot a varjútól, hátha az tud mondani valami okosat!

Másnap a varjú leszállt a nyomorúságos kunyhó elé, éppen a patak partjára. Guruló Jankó nagyon udvariasan kérdezte a varjútól:

- Ismeri-e kend, tiszteletes varjú uram, az igazságos Mátyás királyt?

- Kár, kár, kár, már az ükapám is réges-régen meghalt már, amikor az igazságos Mátyás élt. De láttam ám én a saját két madárszememmel a messzi Magyarországon, annak is a legnagyobb városában, Budapesten, a Kelenföldi pályaudvaron a Mátyás Király Mozdonyt! Az a mozdony sárga és fekete színű. Az igazságos Mátyás arca néz ránk az oldaláról. A mozdornak varázsereje van: ha elmondod neki a varázsigét, akkor elindul igazságot tenni.

- Mi a varázsigé?

- „Mozdony, száguldj hegyre föl, völgybe le! Bújj be az alagútba!” - Ha ezt elmondod, a mozdony már magától is tudni fogja, hogy fölfelé kell-e mennie a hegyre, vagy lefelé kell-e mennie a hegyről a völgybe, vagy át kell-e mennie az alagúton.

- Jaj, csak el ne felejtsem! Mi lesz, ha elfelejtem? - aggódott Guruló Jankó.

- Kár, kár, kár, akkor a mozdony nem tud segíteni, mert a mozdonyt irányítani kell. Mondogasd magadban sokszor a varázsigét, akkor nem felejtjed el! Nesze, itt van ez a fenyőmag, dugd a zsebedbe! Ha mégis elfelejtenéd a varázsigét, fújj csak rá, és a mozdony tudni fogja, merre menjen. Sok szerencsét, Guruló Jankó! - azzal elszállt.

Guruló Jankót is útjára bocsátotta a szegény asszony. Sütött neki is hamuba sült pogácsát, vizet is készített neki egy nagy korsóval, fel is tarisznyálta, megölelte, megcsókolta, de úgy megeredt a könnye, hogy mindjárt egy patak lett belőle.

- Egyet se búsuljon, drága édesanyám, majd meglátja, hogy a bátyáimmal térek én haza! Velem lesz Mátyás király, velem lesz az igazság! - ígérte Jankó. A szegény asszony ezt olyan mulatságosnak találta, hogy azonnal felszáradt az összes könnye.

Guruló Jankó túljutott a kunyhó kerítésén, de máris egy hatalmas szikla állta el az útját. Eszébe jutott: azt mondta a varjú, hogy a kisebbik öccse egy szakadékba zuhant. Figyelmesen nézte a szikla tövét, de nem lelt semmit. Ott olyan meredek hegyoldal magasodott, hogy arra képtelen volt felfelé gurulni. Elmondta hát hangosan a varázsigét:

- Mozdony, száguldj hegyre föl, völgybe le! Bújj be az alagútba!

Azonnal ott termett Mátyás Király Mozdonya! Akadálymentes mozdony volt: hirtelen Jankó tolókocsijának kereke elé csúszott egy vaslap. A mozdony megszólalt. Jankó nagyon meglepődött, mert a varjú nem mondta, hogy ez a mozdony még beszélni is tud.

- Hajtsd rá magad a kocsival a vaslapra! A vaslap felemelkedik veled. Ne ijedj meg! Mindjárt a hasamban leszel.

Jankó mindent úgy tett, ahogy a mozdony mondta. Sötét volt a mozdony gyomrában, de Jankó tudta, hogy a mozdony felviszi őt a hegy csúcsára.

- Szeretnéd látni a világot felülről? - kérdezte a mozdony.

- Én csak a bátyáimat szeretném viszontlátni, majd édesanyámat - felelte Jankó, mert nem feledkezett meg a küldetéséről.

- Jól van. Látom, kiálltad a legelső próbát! - dicsérte Jankót a mozdony.

- Miféle próbát? - kérdezte értetlenül Jankó.

- Arra voltam kíváncsi, hogy önző vagy-e. Nem vagy önző, mert gondoltál a testvéreidre és édesanyádra - magyarázta a mozdony, majd így folytatta - s mivel belém költözött Mátyás, az Igazságos szelleme, én sem szeretem az önző, csakis saját magukra gondoló embereket.

Jankó körbetekintett, aztán kiadta az újabb parancsot a mozdonynak, mivel tudta jól, hogy innen csak lefelé mehet:

- Mozdony, száguldj hegyre föl, völgybe le! Bújj be az alagútba!

Jankónak úgy tűnt, hogy a mozdony úgy zuhan lefelé, mintha meg sem akarna állni a Pokol tornácaig. Egyszer mégis megállt. Jankó egy mély völgy legaljára került. Egy ezüstszínű patak folydogált ott.

- Merd ki a pénzem! Merd ki a pénzem! - mormolta egyfolytában a patak.

- Dehogy merem! Én a bátyáimat keresem! Nem kell a pénzed! - kiáltotta nagy bátran Jankó.

- Jól van. Látom, kiálltad a második próbát! - dicsérte Jankót a mozdony.

- Mi volt a próba? - kérdezte kíváncsian Jankó.

- Nem vagy kapzsi. Én, az igazságos Mátyás szelleme, gyűlölöm a kapzsi, pénzsóvár embereket. Téged nem kerített hatalmába a bírvány.

Amikor a mozdony befejezte a mondandóját, Jankó magától is rájött, hogy biztosan lesz egy harmadik próba. Az is a pénzről szól majd. Vajon aranypatak fog csörgedezni előtte? Mindegy is az, csak a bátyjait találná meg végre! Amint ezt gondolta, már észre is vette a kisebbik bátyja tetemét az ezüstpatak túlsó partján. Igen ám, de tolókcocsival hogy jut el oda? Ha mégis eljut, akkor a holtat hogyan támasztja föl? Tudta, hogy minden pataknak van egy forrása, ami többnyire sziklából fakad, de lehet, hogy csak a puszta földből tör elő. Újra eszébe jutott a mozdony. Igen ám, de honnan jön rá a mozdony, hogy fölfelé, a forrás irányába, vagy lefelé, egy másik folyó, egy tó, esetleg a tenger felé kell mennie? A holttest nincs is olyan messze... talán nem is olyan mély az ezüstpatak... Egy kóróhoz kormányozta magát a tolókcocsival, letörte, aztán beledugta az ezüstpatakba. Láta a kórón az ezüst csíkot: alig van mélyebben a patak medre, mint a lábai.

Bátran behajtott az ezüstpatakba. A lába színezüst lett, mire a túlpartra ért. A bátyja mellé kerekedett. Bánatában nem jutott eszébe más, csak az, amit a varjútól hallott: „Kár, kár, kár, a fiú lezuhant egy hatalmas szikláról, le a mély völgybe”. Hangosan, sírva ismételte el ezt a mondatot.

Meglepetésére mellette termett Mátyás Király Mozdonya. Így szólt hozzá a mozdony:

- Ne sírj, Guruló Jankó! Látom, kitűnő az emlékezeted. Tudod, én, az igazságos Mátyás szelleme mindig sokra becsültem azokat az embereket, akik jól emlékeznek a múltbéli dolgokra. Manapság sokan elfelejtik, kik voltak régen, honnan jöttek. Mások a régi szavaikat vagy tetteiket tagadják le. Te még mindig emlékszel a varjú szavaira, még hozzá pontosan emlékszel. Ez dicséretes. Én, az igazságos Mátyás király szelleme, most feltámasztom a kisebbik bátyádat.

Amint ezt kimondta, a halott fiú felpattant.

- Jaj, de jót aludtam! - nyújtózott egy nagyot a fiatalabb fivér.
- Aludtál. Aludtál volna az idők végezetéig, ha én el nem jövök érted! Most már ketten vagyunk, erősebbek vagyunk, mint én egyedül. Keresük meg azt az átkozott medvét, amelyik felfalta a legidősebb testvérünket! Öljük meg együtt a medvét, a fivérünket meg szabadítsuk ki!
- Merre keressük? - kérdezte tanácstalanul az életre kelt testvér. Guruló Jankó erre elmondott neki mindent töviről hegyire. A bátyjának nagyon megtetszett Mátyás Király Mozdonya. Naná, hogy ő is szeretne volna kipróbálni minél előbb!
- A medvének barlangban kell rejtőznie - suttogta Guruló Jankó. Maga sem értette, miért suttog, amikor nem hallja itt őket egy teremtett lélek sem. Ekkor úgy döntöttek a testvérek, hogy körbekémlenek: hátha medvenyomot vagy barlangot találnak valahol. Az ezüstös végű kórót leszárták a földbe, hogy tudják: ott fognak majd találkozni. A fivér tért vissza elsőként. Várt türelemmel, amíg Guruló Jankó megérkezett. Boldogan újságolta Jankónak, merre látott medvenyomot. A medve bizonyára megkerülte ezt a hegyoldalt. Talán a túloldalon lehet a barlangja. A hegyoldal mellett egy széles, mély folyó van. A folyón nincs híd. Hogyan jutnak át a túloldalra?
- Jankónak rögtön eszébe jutott az alagút. Már mondta is a varázsigét:
- Mozdony, száguldj hegyre föl, völgybe le! Bújj be az alagútba!
- Mátyás Király Mozdonya azonnal ott termett az ezüstpatak túlsó partján. A fivér illendően köszöntötte a mozdonyt.
- Adjon Isten kendnek jó napot, Mátyás Király Mozdonya!
- Szerencséd, fiam, hogy illendően köszöntöttél! Én, az igazságos Mátyás király szelleme, mindig kedvelem az udvarias, alázatos embereket. A faragatlan, pökhendi alakokat viszont ki nem állhatom! Honnan tudad, fiacskám, hogy én képes vagyok alagutat vágni a hegy gyomrába? Hej, a két fiú nagyon megszeppent! Dicsérni nem merték a mozdonyt, mert még rémlett nekik az a monda, amelyik arról szólt, hogy Mátyás király sasorrát dicsérte valaki, ezért Mátyás megbüntette. Mátyás Király Mozdonyának nem kötelessége, hogy alagutat vájjon a sziklába. Talán csak érdeklődni kellene? Guruló Jankó megkérdezte:

- Mit tanácsolsz, kedves Mátyás Király Mozdonya? Hogyan juthatnánk át ezen a hegyen?

- Az alagúton át a leggyorsabb. Kérlek, segíts az öcsédnek beszállni! Szerencsére akadálymentes mozdony vagyok, ezért nem kell Herkulesnek lenned, hogy felemeld!

- Nem esik nehezemre emelgetni, tisztelt Mátyás Király Mozdonya! Kötelességem segíteni a mozgásukban korlátozott embereknek. Ráadásul ő az öcsém. Nagyon szeretem a testvéremet!

- Ezt vártam tőled! Megépítem az alagutat, ne aggódjatok!

A fiúk nem merték megkérdezni, meddig tart. Bámultak, hogy már száguldanak is a sötétben. Lámpákat fölösleges lett volna beszerezni az alagútba egyetlen átkelés miatt. A nagyobbik fivér mégis megkérdezte a mozdonytól:

- Világításról miért nem gondoskodtál, ha ilyen gyorsan megépítetted az alagutat?

- Vedd tudomásul, hogy én az igazságos Mátyás király szelleme vagyok! Buda várából fokozatosan emeltem olyan palotát, hogy egész Európában csodájára jártak! Tekintsd ezt az alagutat Buda vára alapozásának! Mit gondolsz mégis: mikor kell egy épületbe a világítás? Mikor kellene a festmények a falra? Mikor lehet végre szőnyeget teríteni a padlóra?

- Értem, uram, királyom... - dadogta a fiú.

- Mozdony vagyok, ha nem tudnád! - jegyezte meg önérzetesen Mátyás Király Mozdonya, majd hozzátette - Felületesen nézhettél meg! Nem látod talán, hogy az 555-ös szám is ott van az oldalamon?

- Ezer bo... bocsánat..., mozdony uram! - hebegte a fivér.

A rövid disputa után már ki is értek az alagútból. A hegy túloldalán sűrű erdő volt. Medvének természetesen se híre, se hamva.

- Tessék, kereshetjük újra a nyomokat meg a barlangot ítéletnapig! - dühöngött az idősebb testvér.

Jankó az egyik hamuban sült pogácsáját odaadta a bátyjának, majd ő is elmajszolt egyet. Ivott egy kis vizet is a korsóból. A bátyja lehajolt a patak fölé, úgy ivott. Ekkor Jankó törni kezdte a fejét, hogy mivel jelöljék meg az utat, hogy el ne tévedjenek a rengetegben. A bogyókat

felcsipegetik a madarak, a faleveleket elfújja a szél, de a kövek marandó dolgok. Igen, köveket kell lerakosgatniuk és megjelölniük, amerre járnak. Jankó lábán már megszáradt az ezüst. Úgy jött le a lábáról, mint valami por. Az ujja ezüst színű maradt. Megvan! Minden egyes kőre ezüst színű csíkot húz. A sötétben még világítani is fognak a csíkok. Ebben a jelölésben megállapodtak a testvérek. Ezután elváltak útjaik.

Most Guruló Jankó tért vissza hamarabb, mert a sík terepen tolókosival gyorsabban haladt, mint a bátyja. Medvenyomokat látott útközben. A bátyjának a füléig ért a szája örömeiben, úgy rohant feléje.

- Képzeld, öcskös, megtaláltam a medve barlangját!

- Ezt nem mondd komolyan!

- De, meg én! Most kihegyezek egy hosszú rudat. Megölöm azt a dögöt!

- Várj! Mi lenne, ha kicsalogatnánk a medvét valamilyen ínycsiklandozó illattal? - kérdezte Jankó, akitől - mozgáskorlátozottsága miatt is - távol állt a harc.

- Keressünk vadmézet! - indítványozta a bátyja. Nos, ez sem volt egyszerű. Jankót végig kellett tolnia az egész erdőn, mert úgy döntött, jobb, ha együtt maradnak. Ha rájuk esteledik, a magatehetetlen öccse nem mászhat fel egy fára a farkasok elől, mint például ő, az ép. Jankó is úgy érezte: a bátyjukat együtt kell kiszabadítaniuk. Ezután úgy határoztak, hogy egy mézes ágakkal bevont csapdát állítanak fel. Az ősemberék is csapdát állítottak, amikor mamutra vadásztak - innen jött az ötlet. Mikor készen voltak, mindketten bebújtak egy nagy bokorba. Már sötét volt, mikor meghallották a medve döngő lépteit. Hallották az ágak reccsenését is. Beleesett a csapdába! Jankó lábáról leszedte a bátyja az ezüstöt álcázó faleveleket, de még így is kevés volt a fény. Guruló Jankó a mozdonyra gondolt, de olyan fáradt volt már, hogy még a varázsige sem jutott az eszébe. Elővette a zsebéből a fenyőmagot és háromszor ráfúj. A mozdony azon nyomban ott termett a tisztáson. Bekapcsolta a reflektorait. Látták, hogy a medve ki akar mászni a csapdából. Mátyás Király Mozdonya ekkor búbját bocsátott rá, amitől az állat mély álomba merült. A mozdony utasította a középső fiút, hogy vegye ki a szerszámos ládjából a fűrész. Azzal vágja fel a medve hasát. Guruló

Jankó gyorsan elmondta a varjú varázsigéjét, mert igen-igen jó memóriája volt ám!

Láss csudát: a legnagyobb fiú sértetlenül állt előttük! Egyetlen karcolás sem látszott rajta. Alig győzött hálálkodni az öccseinek, hogy kiszabadították. Észrevette a furcsa mozdonyt is.

- Hát ez meg hogy kerül ide? - kérdezte csodálkozva.

A testvérei pisszegtek és mutogatták, hogy legyen nagyon-nagyon csendben, mert nagy baj lesz! Szerencsére a bátyjuk értett a jelekből. A mozdony viszont szeretett volna összebarátkozni a legidősebb fiúval is. Rögtön megszólalt:

- Miért nem engeditek, hogy beszéljek a fivéretekkel? Én, Mátyás Király Mozdonya és az igazságos Mátyás szelleme, hetedhét országot is bejárok, hogy személyesen, a saját két szememmel - akarom mondani, a legnagyobb, elülső lámpáimmal - láthassam, hogy mi történik az országomban.

- Adjon Isten kendnek jó napot, Mátyás Király Mozdonya! - köszöntötte illendően a mozdonyt a legidősebb fiú. Őt is megdicsérte a mozdony, majd így szólt:

- Miután mind a hárman megvagytok, éppen itt az ideje, hogy hazaszállítsalak benneteket. Szegény édesanyátokat már majd' elemészi a bánat!

Alighogy kimondta ezt a mozdony, jó tíz méterre tőlük egy patak kezdett csordogálni, méghozzá tiszta színarany vízzel.

- Merd ki a pénzem! Merd ki a pénzem! - duruzsolta egyfolytában a patak, méghozzá egyre hangosabban!

A legnagyobb fiú futásnak eredt. A kisebbik utána rohant. Sikerült az ingét megmarkolnia, de a fiú tovább erősködött. Guruló Jankó éktelen haragra gerjedt. Mozdítani sem tudta a lábát, de úgy kiabált szegény, ahogy csak a torkán kifért. Aztán megindult a tolókoksjával, egyenesen neki a bátyjának! A legidősebb fiú elesett. Megsérült kissé. Bicegni kezdett.

- Ez a büntetésed, amiért az aranypatak csábításának nem tudtál ellenállni - jelentette ki Mátyás Király Mozdonya. Mátyás mindig megbüntette a kapzsi embereket, de a jókat megjutalmazta.

- Jankó, mesélj el ennek a fajankónak mindent töviről hegyire! - szólította fel a mozdony a fiút. Jankó nem értette, mi szükség van erre, mert már nagyon gurulhatnékja volt haza, de a király szelleme parancsának engedelmeskednie kellett. Elmondott hát mindent.

- Tudom ám én, milyen nyomorban tengődtök - kezdte a mozdony -, ezért azt szeretném, ha megszavaznánk, hogy ki érdemli közületek a legtöbb aranyat.

- Guruló Jankó! - kiáltották egyszerre. Jankó természetesen csöndben maradt, mert saját magára nem szavaz az ember. Láss csudát: még a bicegő fivér lába is egyszeriben meggyógyult!

- Idd ki a maradék vizet, Jankó! Töltsd tele a korsódat arannyal! - utasította Jankót a mozdony.

Jankónak rögtön eszébe jutott, hogy ő nem tud olyan mélyre lehajolni. Talán megalondult ez a mozdony? Mátyás Király Mozdonya mintha csak kitalálta volna Guruló Jankó gondolatát, mert azonnal hozzátette:

- Sekély a patak, Jankó! Gázolj bele bátran a túlsó partjáig! Aztán el ne felejts azonnal visszafordulni, mert az aranyszellem a mélybe ránt!

Jankó megijedt egy kicsit, de mindent úgy tett, ahogy a mozdony kívánta. Furcsállotta, hogy az a patak mélyebb: az arany majdnem a térdéig ért! Olyan gyorsan gurult vissza, amilyen gyorsan csak bírt, mert félt ám az aranyszellemtől!

- Szálljatok fel rám gyorsan! Hadd lássam, ki lesz az első! - kiáltotta vidáman a mozdony. A fiúk most is csapdát sejtettek. Guruló Jankót tolták fel a lehető leggyorsabban az akadálymentes vastalpra, majd mögéje álltak.

- Ezt vártam tőletek! Mátyás király is örülne, ha látná, hogy segítettek a gyengébbnek.

Mátyás Király Mozdonya meg sem állt a kis kunyhóig! A szegény asszony sírt örömeiben, mikor újra látta a fiait. Máig is boldogan élnek, ha meg nem haltak!

Enikővel együtt tapsolt az egész család. Az apa zökkentette ki őket dörgő hangjával:

- Gyorsan, szedjétek össze a csomagokat, öt perc, és itt a vonatunk!

- Irány Balatonfüred! - kiáltotta Ákos, majd hozzátette - Mátyás Király Mozdonyával már ott lennének!
- Kuss! Ezt a mesét én találtam ki! - henegett Dávid.
- Egymásra figyeljeteK és a csomagokra! - intette le az anyjuk. Már a vonaton ültek, amikor Ákos lehúzta az ablakot, hogy Enikő még utoljára láthassa Kelenföldet. A kislány hosszasan integetett a Mátyás-mozdony után.

Kutasi Horváth Katalin: Mátyáshoz

Reneszánsz ívén
szárnyalt művelt udvarod
hírneve messze.
Jó döntéseket hoztál
korán, gyermeki fejjel.

Pestisben elhunyt
atyád, Hunyadi János.
Budára csaltak
Lászlóval együtt téged,
testvéred kivégezték.

Bécsben, Prágában
raboskodtál, mielőtt
trónra ültettek.
Koronád Frigyesnél volt,
Később került fejedre...

Neveltetésed
S Vitézed által bölccsé,
királlyá lettél.
Országunk tudósabbá,
Janusszal ismertté vált.

Latinul írtál,
magyarul gondolkodtál,
hamar beértél.
Bonfini tolla serceg,
Thuróczi bólogat rá.

Humanistákkal
vetted magadat körbe,
fényben tündökölt,
pompában fürdött mindig
palotád vendégsége.

Igazságodat
hirdeti sok-sok monda,
mesévé lettél.
Corvinák őrzik hollód*,
s címered elrepíti.

* *corvus* (lat.) = holló

Petres Katalin: Visegrád
/Séta/

Hajdani palota köveit koptatom.
Komoly szél játszik hajamon.
Borzolgatja gondolatom.
Oroszlános kútnál megbotlom.
Oszlopok, boltívek közt
büszke múlttól álmodom.
Az örök táj keretbe foglal,
vigasztaló jövőre utal.

Győri Nagy Attila: Az igazságos

Matyi nagy izgalommal húzta fel cipőjét. Szeretett iskolába menni, de a mai nap nagyobb izgalommal készülődött, úgy érezte, a tanító nénije meg fogja dicsérni. A tegnapi beadott házi feladata igazán jól sikerült, sok munkája volt benne. Jó volt dolgozni rajta a többiekkel a napköziben. Az ő ötlete alapján csinálták meg együtt a feladatot, igazán jól érezték magukat közben, és az idő is gyorsabban telt. Mióta megtanulta a számokat, már nem okoz neki gondot az óra leolvasása. A napköziben általában siettetné az időt, ha tudná, minél előbb otthon akar lenni a szüleivel.

- Gyerekek, egy kis figyelmet kérek! - kezdte az órát Margit néni. - Átnéztem a beadott munkáitokat, és örömmel tapasztaltam, hogy többen is komolyan vettétek a feladatot. Igazán öröm volt olvasni őket, gratulálok az osztálynak. Fekete pontot most nem adok senkinek. Négy diákét kiemeltem a többi közül, ők közös munkát adtak be együtt, ebben jóval több ötletet találtam és ők piros pontot kapnak. Németh Katalin, Váradi Teodóra, Almási Mátyás és Szórádi Fruzsina, akiknek külön is gratulálok.

A diákok megköszönték a jutalmat, mosoly ült arcukon. A fekete ponttól mindenki félt, de most megnyugodtak, hogy senki se kapott. Egyedül Matyi volt egy kicsit nyugtalan, mintha nem értene egyet a jutalmazással. Fészkelődött kicsit a székében, majd felemelte kezét.

- Igen, Matyi, mit szeretnél mondani? - figyelt fel rá Margit néni.

- Tanító néni, én azt szeretném mondani, hogy szerintem Kati kettő piros pontot érdemel, mert ő sokkal többet dolgozott rajta, mint mi. Fruzsinak nem adnék jutalmat, nem érdemli meg.

Hirtelen csend lett a teremben, mindenki ámulva figyelte, mi lesz erre a reakció. Nem volt megszokott dolog, hogy egy diák felülbírálja a tanító döntését. Margit néni érdeklődve nézett Matyira, majd Fruzsina felé pillantott.

- Fruzsi, egyetértesz az elhangzottal?

- Igen, tanító néni - hajtotta le fejét szomorúan.

- Ez igazán szép volt tőled, Fruzsí. Ne bánkódj, majd legközelebb jobb leszel, biztos vagyok benne. Legyen akkor úgy, ahogy Matyi javasolta. Mátyás, az igazságos! - mosolyodott el a tanítónő, majd ismét a fiúhoz fordult. - Tudom, Matyi, hogy csak jövőre fogjátok elkezdni a történelem tanulását, de holnap behozok neked egy videokazettát, nézd meg otthon. Mesék lesznek rajta egy magyar királyról, akit szintén Mátyásnak hívtak. Ő volt Mátyás, az igazságos. Most biztosan büszke lenne rád.

Szabó Eszter Helka: Mátyás kora

fekete sereg
Bécsre kacsintó végvár -
Buda felragyog

Magyar Eszter: Mátyás király utolsó napjai

Leszállt az éj, sötétség lepte el a vidéket. Buda várában gyertyák világítottak, a békésnek ígérkező estét veszekedés zaja verte fel. A királyi lakosztályból időről időre hangos viták hallatszottak, ami a palota kertjéből felhangzó, kísérteties bagolyhuhogás által vált még szomorúbbá. Az ország soha nem látott gazdasági jólétnek, biztonságnak örvendett, a török sem fenyegetett, Mátyás király erőskezű, okos politikájának köszönhetően olyan sikereket ért el, amik előtt még ellenségei is fejet kellett, hogy hajtsanak. Éppen emiatt aggódott, hogy mi lesz a sorsa hazájának, ha ő már nem lesz?

Ki fogja biztosítani a nemzet jogait, amit mindig tiszteletben tartott, hiszen a fontosabb intézkedéseket a gyakorta összehívott országgyűlésen szavattatta meg. Az ország törvényeinek betartását éppúgy számonkérte a főurakon, mint az egyszerű embereken. Igazságossága legendássá vált. Hosszú évek munkája révén virágzott a belkereskede-

lem, a külföldi kézművesek letelepítésével és az ipari céhek szabályozása által pedig fejlődött az ipar. Nemcsak kiváló hadvezér, bölcs uralkodó volt, hanem a művészetek igazi pártfogója is. Híres Corvina könyvtára mintegy ötezer kötetből állt, ami mennyiségében is igen jelentősnek számított abban az időben, mikor a könyvnyomtatás kezdetleges volt, a könyvek még kézzel íródtak. Legmaradandóbb alkotása talán az építészetben nyilvánult meg, a reneszánsz művészet honosítása révén, a budai palota, a visegrádi vár építkezései során.

Fáradtnak érezte magát, sok kétség, félelem, bizonytalanság gyötörte. Szerette Beatrix királynét, mióta először megpillantotta, de már évek óta durva viták, nézeteltérések zajlottak közöttük, amit a budai vár vastag falai sem tudtak titokban tartani. A királyné sohasem érzett szerelmet Mátyás király iránt, de tisztelte benne az erős férfit és elismerte erőit. Az is megelégedéssel töltötte el, hogy az udvarnál kiemelkedő szerepet kapott, hiszen férje uralkodótársat keresett maga mellé, és Beatrix intelligenciája erre lehetőséget adott. A kibékíthetetlen ellentétet nagy királyunk dinasztiaalapításával kapcsolatos terveinek romba dőlése okozta. Nem született gyermekük, így törvényes örökös híján Mátyás egyetlen élő gyermekére, Corvin Jánosra szeretne volna halála után a koronát hagyni. Beatrix pedig királynői rangot követelt magának, nem békélt meg Mátyás fiával.

Az asszony házasságuk elején nem törődött az akkor még csak hároméves kis „fattyúval”. Borbálának, a szeretőnek és a fiúnak mennie kellett Budáról, még az ő megérkezése előtt. Igaz, kicsit talán bosszantotta, hogy Szilágyi Erzsébet a gyermeket magához vette és haláláig saját maga nevelte, de csak jelentéktelen nagyanyai túlzásnak tartotta. Mit törődött vele, hiszen ki gondolta volna, hogy ő, az erős, egészséges, ráadásul igen vonzó külsővel rendelkező, okos, intelligens nő a király egyetlen, leghőbb kívánságát nem tudja teljesíteni, nem képes gyermeket szülni. Az évek pedig teltek, a magabiztosságból remény, a hiú reményből pedig keserűség lett, ami megmérgezte kettejük nagyszerűnek ígérkező kapcsolatát.

Mátyás király két ember között őrlődött, már csak az maradt szíve vágya, ha szeretett felesége és fia között megszűnik a gyűlölködés. Azonban az események egyre inkább Corvin János ellen hangolták Beatrix királynét. Szilágyi Erzsébet végrendeletében minden vagyonát egyetlen unokájára hagyta. Mátyás király adománylevelével erősítette meg fiát ezekben a birtokokban, s magához vette Budára, hogy minél jobb nevelésben részesülhessen az akkor már tízéves gyermek. Leghűségesebb alattvalóit megeskette, hogy Corvin János trónkövetelését fogják majd támogatni. Mindenképpen szeretne volna elérni, hogy halála után Corvin János kellő anyagi háttérrel és támogatottsággal rendelkezzen ahhoz, hogy a trónt el tudja foglalni.

Beatrix azt a pletykát terjesztette el Itáliában a fiúról, hogy torzszülött, így megghiúsította előnyös házassági lehetőségét, mert az itáliai menyasszony családja emiatt visszalépett a frigy megkötésétől. Követelte, hogy Borbálát, Corvin János édesanyját égessék el máglyán, mert boszorkány, aki meddősséggel átkozta meg őt. Nyílt és fondorlatos ármánykodásai miatt egyre súlyosabbá váltak veszekedéseik a királlyal, hisztérikus kirohanásai komoly fejfájásokat okoztak a korona viselőjének, megtámadták egészségét.

Mátyás király feleségével és fiával bécsi kastélyába készült, ahol utódlásával kapcsolatos, fontos bejelentést is szeretett volna tenni. Mikor megérkeztek, az ebédre várva, éhsége csillapítására fűgét rendelt. A gyümölcs azonban rosszízű, poshadt volt, ami felbosszantotta a királyt, szörnyű haragra gerjedt. Amint evett belőle, rosszul lett, összeesett, ágyába fektették. Orvosai szélütésre gyanakodtak. Utolsó erejével még a halálos ágya mellett álló, élete két legfontosabb szereplőjének, feleségének és fiának egy selyemszalaggal kötötte össze a kezét, kifejezve ezzel utolsó kívánságát, hogy békéljenek meg egymással. Már nem tudott beszélni, majd elveszítette eszméletét, többé nem tért magához, néhány óra múlva, 1490. április hatodikán, meghalt.

Nem sikerült nyugodtan eltávoznia, hiszen nem lehetett biztos felőle, hogy megoldotta a függőben lévő kérdést, amivel egyrészt fia, másrészt hazája sorsát akarta biztonságban tudni.

A pletykák mérgezésről suttogtak, egyenesen Beatrix királynét gyanúsították az elkövetésével, aminek az is alapjául szolgált, hogy még lány korában, hazájában, állítólag megmérgezte egyik szeretőjét.

Mátyás király halálának okát az orvosok agyvérzésben állapították meg, ez lett a hivatalos diagnózis.

Egyesek számára mégis beigazolódni látszott, hogyan változtathatja meg a „gyenge” asszonyi kéz akár egy ország történelmét, ha nem szeretet, jóindulat vezérli, hanem kapzsiság, bosszúvágy.

Epilógus:

Mátyás király székesfehérvári síremlékét a törökök feldúlták, ezért sajnos nem nyílt lehetőség holttestét exhumálni. Így a későbbi tudományos, technikai fejlődés sem tette lehetővé halálának pontos okát tisztázni. Máig vitatott kérdés, hogy agyvérzés végzett legendássá vált nagy királyunkkal, vagy megmérgezték? Mindkét feltételezés mellett és ellen is szólnak a tünetek, amit az elhíresült „romlott, poshadt” fűgéből történt evés után a jelenlévők és orvosai észleltek.

Kühne Katalin: Matyi gyerök

Hunyadról a Matyi gyerök
Kolozsvárra igyekezött.
Töpörödött öregembör
födjén vezetett két ökröt.

- Messze van-e még a messze?
 - kérdi deák az öreget.
- Már csak az ökröm szarváig,
hiszen addig tudok látni.

- Hát hány az a harminckettő?
 - Az biza fiam csak kettő.
 - fogas kérdésre válaszolt
az öreg, mert két foga vót.

Rég vót, talán igaz se vót,
csak az, hogy Matyiból deák
lett, osztán majd Mátyás kerdl.
Sok mese született legott.

Álruhát öltött, úgy járta
végig egész birodalmát,
gazdag urakat kifosztott,
szegénynek aranyat osztott.

Benedek-Nikli Hunor: Mátyás és a köpeny

Egy nap Mátyás azt hallotta, nagy baj van az országában.
Sanyargatják népét, kiváltképp a bányászokat.
Elindult hát álruhában... „Megnézném a népem, s az életét a bányában!”
Mátyás megbotlott, a köpenye, mint álma, szertefoszlott!
Annyiban nem hagyta, a piacot felkutatta:
S talált is egy árust, ki köpenyeket árult.
De a köpeny nem emberé, hanem egy boszorkaé.
Ilyen haj, ilyen orr, no meg a termet!
Nem minden bokorban termett, csak a Mátyás udvarában, személyében,
önmagában.
Kuncogott a boszorka: „Most akadtál gazdádra!
Hogyan lehetsz gazdag is, okos is, no meg igazságos is?
Próbáljuk ki: Van-e ilyen, és ha igen, akkor milyen?”
A köpenyt Mátyás felöltötte. Egyszerre sötét lett körülte.
„Káprázik a szemem? Mi lett?” Gyorsan felállt, körbenézett.
Ilyet az ő korában nem látott még senki.
„Sorban állnak, s kérnek enni?
Milyen húсок, borok ezek? S fel sem háborodnak ezen?
Fizetnek, mint a huzat: kotorásznak zsebükben, s jó étvággyal mindent
esznek.
S hogy mi van a hasukban? Azt csak a jóisten tudja, ki a világ alkotója!”

Az utcára kimenve nézett csak nagyot:
„Szekelet ló nélkül, ilyet még ki látott?”
Az emberek fémdobozban ültek.
A zsebórák pittyegtek, és visszabeszéltek.
Szemét mindenhol! Kinyújtott kezekkel emberek szóltak hozzá esdeklő szemekkel.
Mátyás fuldokolni kezdett: „Levegőt! Levegőt!” - kiáltotta volna, őfensége, ha merete volna!
„Én ebből semmit sem értek! Elégedettek és szegények?
Milyen semmi ember lettem ebben az új évezredben!”
Villant valami és visszatért korába.
Megértette, mit jelentett a boszorka átka.
„Nem vagy különb senkinél, nem vagy mindenható” - sugallta.
„Segíteni mindig lehet, a pillanat adott” - hallotta.
„Minek az álruha, hatalom? Ember kell, ami már fogalom.”

BODÓ CSIBA GIZELLA: KÖNYVAJÁNLÓ

Fetykó Judit: *Berti meg azok a dolgok...* című regényéhez

Könyvcímek sokasága sorakozik Fetykó Judit neve mellett a MEK-en. Könyvek elektronikus változatban. Kötetben megjeleni - ez volt Judit vágya, terve már egy ideje - kétségekkel, kérdésekkel, befelé, kifelé figyelve, eltökéltséggel, bizonytalanul és határozottan. Megvalósította! A könyv az idej Könyvhéten, a Kossuth Kiadó gondozásában jelent meg. Egy ember életén keresztül voltot, közelmúltat, családot, történelmet sűrítő emléktárház! Az író memóriája nem mindennapi; odafigyelés Családra, Szülőkre, az életükre, a munkájukra, a szavaikra, a titkaikra. A figyelés, a „rögzítés” az ismétlődés, amit hordozott gondolataiban, fel-idézett emlékeiben, amiben benne élt időtlenül, mert hordozta magában, mint a születéskor kapott anyajegyet. Ez az odafigyelés, együtt levés, meghallgatás, ami sűrűsödik, érik az emberben ifjan, felnőttként

pedig értéket nyer, kikívánkozik valamilyen formában, amikor az ember, az író „abba a korba ér”. Emlékfotószerű gondolatai, nyelvi hűsége egy század mikro- és makrotörténete a 255 oldalnyi regényben, valóságos fotókkal, hiteles dokumentumok fotóival is igazolják, hogy a „dolgok” meg-történtek; elmúltak, de folytatódnak is utódokban, emlékekben, képzeletben. Az olvasó - mondhatnám - mintha esti tűznél hallgatná végig a történetet, nem álmosodik el, velük ül a teraszon éjszakába nyúlóan. Már az Előszó írója magas polcra helyezte Fetykó Judit munkáját; Móricz Boldog embere, Reymont Parasztok epikuma mellé. Ezt aligha szükséges kommentálni. Telepedjetez oda e történet tűzéhez, ajánlom bátran.

KUTASI HORVÁTH KATALIN: KÖNYVAJÁNLÓ

Jártó Róza: Sors szimfoniették című kötetéhez

Jártó Róza közvetlen, bizalmas hangú kötetében szokások elevenednek fel, szellemes fordulatokkal él, történeteiben, hangulatképeiben az élet lüktet, de szembesülünk a betegséggel, az elmúlással is. Mintha Madách művét folytatná, elénk vetíti a „liberális falanszter” világát is. Megmutatja, hogy világunkban egyre inkább az a kirívó, ami normális.

A pénztelenség, a nélkülözés visszatérő témája az életmeséknek, de írójuk nem a panasz, hanem az elfogadás, a megoldáskeresés, a hit hangján szól. Sokszor szívszorító az az ösztönös emberség, ami megmutatkozik írásaiban. Van min elgondolkodni olvasás közben!

A személyes érintettség meghitt, szeretetteli emlékezést szül még a tragédiák, a betegség árnyékában is. Van példa kiforgatott mesére, korrajzra, az író egyszerű igazságokat mutat fel kritikuss szemmel. Némely prózájához verset is fűz, de a kötet végén is - a József Attiláról és a Váci Mihályról szóló esszék után megtaláljuk - néhány versét, melyben a szülei iránti megbecsülés, szeretet is meglegyint minket az elmúlás szele mellett. Sokszínű szimfoniettékát csendít fel, melyek so-
káiig szívünkben visszhangoznak.

KUTASI HORVÁTH KATALIN: ALKOTÓI KÖZELKÉP – KÜHNE KATALIN

Kühne Katalin a mai Mórahalmon született, költő, író; rengeteg verslistás kiadványban szerepel, pályázatainkon is rendszeresen indul. Neve összeforrt Miskolccal. Itt él, a város könyvtárában pedig csaknem negyven évig jelentős szerepet töltött be. Itt van az Irodalmi Rádió központja is, melynek rendezvényein rendszeresen részt vesz.

- Katalin, édesapád tanár volt, hagyatékából több kötetet is szerkesztettél. Nagynénje Kaffka Margit volt. Mekkora szerepük van abban, hogy író lettél? Ki volt még hatással rád?

- Az alföldi táj, az ott élő egyszerű emberek tisztessége meghatározta életemet. Nagyszüleimnél töltöttem a nyarakat. Miskolcon éltek elődeim is. Kaffka Margit 3 évig élt itt, a család őrizi emlékét, könyveit már olvastam gyermekkoromban. Biztosan örököltem valami írói vénát. Édesapám mutatta meg a világ csodáit, csepegtette szívembe a természet, a tudományok, a művészet és a haza szeretetét. Ő irányított az irodalom felé, történelmünk tiszteletére nevelt. Megismertem őseim hősi tetteit. Megtaláltam hitemet a Fennvalóban, az emberekben, közösségekben. Családom hagyatékából, édesapám töredékes harctéri naplójából, hadifogsági életéből, történelmi, földrajzi, kulturális és pedagógiai írásaiból; egyfelvonásosából, verseiből, diákjainak aranymondásaiból, nagyapámék és édesapámék turista krónikáiból 4 kötetet szerkesztettem.

Könyvtárunkban pezsgő életet teremtettünk kollégáimmal, híres írókkal, művészekkel találkozhattam, koncerteken, tárlatokon, jeles napokat ünnepeztünk. A klasszikusok mellett kortársaim is hatottak rám, sőt, barátaim lettek, akikkel évtizedek óta tartom a kapcsolatot.

- Mit jelent számodra az írás? Műveidből jól érezhető a természethez fűződő szoros kapcsolatod, valamint őseid és a családi hagyományok tisztelete, szépen kirajzolódnak a számodra fontos értékek. Mesélj ezekről, kérlek!

- Kb. 45 éve írtam a fiókomnak, egy barátunk biztatott, hogy publikáljak. Az Irodalmi Rádió adta ki verseimet Jel a sziklán címmel 2006-ban, az-

óta járok rendezvényeire, táboraiba. Azért írok, hogy kitöltsem magam körül a teret. Az univerzumban csak egy porszem vagyok, de annak része. Néhány homályos kép felvillan, a részletek nem látszanak tisztán, egészsze sohasem áll össze, de arra törekszem, hogy minél tisztábban lássak. Ha gyermekeimnek, unokáimnak, vagy ismeretlen olvasóimnak sikerül átadni valamit a morzsákból, miket életem során szedegettem, csipegethetik, amikor innen elmegyek. Ha egy mondatom megérint valakit, érdemes volt írnom. Elődeim életét, jelenkorunk zűrzavaros világát utódaim elé tárrom, hogy kudarcainkból tanuljanak.

A természet apró csodáiban gyönyörködhetünk, egy pocsolóban is megláthatjuk a fényes, színes világot. Büszke vagyok Kühne Andor nagyapámra, ő alapította testvérelével 1894-ben hazánk 2. turista egyesületét, a Borsodi Bükk Egyletet, pad áll emlékükre Miskolcon. Nagyszüleim lábnyomában jártunk édesapámékkal, testvéremékkal az ösvényeket hazánkban. Később gyermekeinkkel, unokáinkkal az elszakított területeken gyalogoltunk hóban, fagyban, esőben, nyári hőségben. Érintetlen vidékeken élők közé juthattunk, heteket töltöttünk velük. Felfedeztük a fák, virágok, vadállatok világát, bandukoltunk erdőben, mezőkön, sziklák ormairól széttekintve, elénk tárultak a távolban kékelő hegyek, fent az esztenák, alant a csobogó patakok...

- Mely műfajban érzed magad a leginkább otthon?
- Talán a prózában (novella, memoár, esszé, mese, tudósítás). Valóságos vagy képzelt történetek íródnak, amik lelkemből szólnak. Mintha diktálná valaki. Szeretem a Múzsák Kertje honlapjára írott jegyzeteket is. A versírással is próbálkozom, vannak, akik ezeket találják sikerültebbnek.
- Mely körökben, milyen fórumokon találhatunk még meg?
- Az Irodalmi Rádió, 7torony, Verslista, Éltető Lélek, Magyar Irodalmi Lap rendezvényein, honlapjain jelenek meg írásaimmal, CD-n, videókon, a You Tube-on. A Kláris, Kaptárkövek, Könyvtári Levelezőlap, Könyvtárvilág, Ősi gyökér, Agria című folyóiratokban olvashatnak.
- Milyen sikereket értél el? Mely elismerésre vagy a legbüszkébb?
- Könyvtárosként Miniszteri Dicséretet, Szocialista Kultúráért kitüntetést kaptam, íróként a Kláris 1. és 2. díját, az Irodalmi Rádió 3. legjobb

szerzőjének választottak, több Elismerő oklevelet kaptam. Ezekre is büszke vagyok, és arra, hogy kitűnő versmondók, előadóművészek adták elő írásaimat, de a legnagyobb elismerés olvasóim barátsága, szeretete. Büszke vagyok arra, hogy olyan irodalmi szerkesztők kértek tőlem írást, akik a neten fedeztek fel. Közülük többen gyermekeim lehetnének, ez azért fontos, mert nemcsak korosztályom számára tudok valamit mondani, a fiatalokat is megérintik műveim.

- Hány köteted jelent már meg, van-e, amelyik valamiért közelebb áll a szívedhez? Legújabb köteted bemutatójára invitáló soraidat szomorúan olvastuk, szemproblémádról írsz.

- Eddig 9 saját kötetem jelent meg: Jel a sziklán, Idősíkok, Levendulák illata, Fénnyel teli téli sötét, Gyújtatlan gyulladnak, Kagylóhéjban, Eső a homokra, Tajtékok fodroznak és Mezsgyeszélen - határtalanul? címmel. Ez a legújabb azért nagyon kedves, mert talán az utolsó. Remélem, még sokáig írhatok, olvashatok, mert ez volt az életem, de ha nem, akkor is érezhetem az érintéseket, az illatokat, a hangokat, a szeretetet, amely körülvesz családomban, barátaim között.

- Milyen céljaid, terveid vannak még akár az irodalom területén, akár a magánéleteredben?

- Várom, hogy az IR-nél megjelenjen Művészportrém videofelvétele. Továbbra is járok rendezvényekre, ahol hasonló értékrendű emberekkel találkozhatok. Ha összejönne még írásaimból egy újabb kötet, boldogan ajándékoznám meg olvasóimat. Családom egészségéért, nemzetem megmaradásáért, a békéért imádkozom.

Kiadó: Palatia Nyomda és Kiadó Kft., Győr, Viza u. 4-6.

Tördelés: Vizuális Pedagógiai Műhely (<http://www.vpm.hu>)

Szerkesztő és nyelvi lektor: Kutasi Horváth Katalin

Főszerkesztő: Baranyai Attila

Szerkesztőség címe: 8263 Badacsonytördemic, Római út 84.

Elérhetőség: <http://www.kepzeldel.hu> - folyoirat@kepzeldel.hu

ISSN 1789-6479 (Nyomtatott) - ISSN 1789-6487 (Online)

*A Verslista honlapja:
<http://portal.verslista.hu>*



A budavári Mátyás-kút

*A Képzeld el... irodalmi folyóirat honlapja:
<http://www.kepzeldel.hu>*
